

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.5.2017 г.
COM(2017) 249 final

2017/0100 (NLE)

Предложение за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно проследяването на дипломираните лица

(текст от значение за ЕИП)

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

- **Основания и цели на предложението**

Целта на предложената Препоръка на Съвета е да подобри **наличиостта на качествена и количествена информация** относно това с какво се занимават завършилите висше образование и професионално образование и обучение (ПОО) в Европа след края на своето образование и обучение. Тази информация може да бъде използвана от служби, които оказват помощ на новите учаци се да направят информиран избор за това какво да учат, от преподавателите и ръководството на институциите като материал за създаването на курсове, както и от органите на управление за вземане на информирани решения как да направляват системите за висшето образование и ПОО. Предложението цели да насърчи бъдещото развитие и оползотворяване на различни механизми за проследяване на дипломираните лица на равнище образователна система в отделните държави членки и да насърчи засилването на сътрудничеството между националните участници в процеса на проследяване да споделят добри практики и, в крайна сметка, да увеличи сравнимостта на събраните данни от проследяването.

Пригодността за заетост на дипломираните лица предизвиква безпокойство в много държави членки на ЕС. На някои места в ЕС значителен дял от дипломираните висшисти са безработни или имат по-висока квалификация от изискваната за позицията, която заемат. За **наскоро завършилите програми за ПОО** картината е по-сложна. В някои държави, като Дания, Естония и Германия, равнището на заетост сред наскоро завършилите ПОО е висока и дори надвишава това на завършилите висше образование. В много други държави обаче, включително Франция, Испания и Италия, съответните равнища на заетост на завършилите ПОО са много по-ниски и изостават значително зад тези на дипломираните висшисти¹.

Качествената информация за възможностите, които имат дипломираните лица, след като завършат съответното образование и обучение, и за това как оценяват знанията, уменията и компетенциите, придобити в училище, в колежа или университета, е от съществено значение, за да се разберат едновременно **причините** за проблемите, които са свързани с пригодността за заетост, и факторите за успех в определени региони и икономически сектори или които се отнасят до завършилите определени университетски програми и специалности от ПОО. Тази информация впоследствие може да бъде използвана за **откриване на решения**.

Настоящото предложение за Препоръка на Съвета и придружаващите го предложени инициативи на равнището на ЕС са отговор на три основни проблема в Европа:

- **Липса на подробна информация.** Има налични основни данни за заетостта на дипломираните лица и социалните последици, включително на равнището на ЕС, от съществуващи инициативи за събиране на данни, като [Европейското изследване на работната сила](#). Освен това някои държави членки разработиха проучвания за дипломирани лица или допълнителни системи за анализ на

¹ Вж. Обзор на образованието и обучението от 2016 г.: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_bg.

данните от базите данни за образованието, данъчната и социалноосигурителната системи и системата за регистриране на данни (административни данни) за проследяване на кариерното развитие и доходите на дипломираните лица. В много региони на ЕС обаче системите за събиране, анализ и използване на данни за последващото развитие на завършилите висше образование и ПОО не са добре развити. В резултат на това не винаги има налични надеждни данни.

- **Пропуснати синергии.** Въпреки че много държави членки разработват в момента или планират да разработят системи за проследяване, в момента обменът на знания за добри практики и взаимното споделяне на това, което работи на практика, са ограничени.
- **Липса на сравними данни.** Съществуващите сравними данни са ограничени по обхват, а събраните данни на национално равнище **не са сравнимис** тези на другите държави, което **затруднява извличането на поуки** от различията в тенденциите и наблюдаваните последствия в отделните държави и региони.

С оглед разрешаването на тези проблеми предложената Препоръка на Съвета и свързаните инициативи на равнището на ЕС имат следните конкретни цели:

- Да насърчават стартирането или по-нататъшното развитие и подобрене на **системите за проследяване на завършилите висше образование и ПОО на национално равнище в Европа**. С оглед изграждането на по-пълна картина на резултатите от висшето образование и ПОО държавите членки се насърчават да включват в своите системи за проследяване хората, които напускат системата за образование и обучение без да завършат.
- Да насърчават и улесняват **засиленото сътрудничество и споделянето на добри практики** между националните участници в проследяването на дипломирани лица относно провеждането на проучвания относно дипломираните лица и въвеждането на системи за проследяване чрез използването на административни данни, както и използването на резултатите от тях чрез работа в мрежа, взаимно споделяне и консултации на равнището на ЕС.
- Да подобрят **наличиостта на сравнима информация за заетостта** на дипломираните лица и социалните резултати от това. Изпълнението на тази цел ще включва откроените по-горе дейности за сътрудничество, като подобряването на сравнимостта на данните ще бъде един от аспектите, които ще се вземат предвид при бъдещото развитие на националните системи за проследяване. Освен това тази година Комисията ще стартира пилотната фаза на **Европейското проучване относно дипломираните висшисти**, за да провери осъществимостта на събирането на информация за последващото развитие на дипломираните висшисти, надграждайки над резултатите от [Проучването за осъществимостта на проучване относно европейските дипломирани висшисти](#), и да продължи усилията за хармонизиране на въпросите от социалните проучвания.

- **Съгласуваност с действащите разпоредби в тази област на политиката**

В инициативата [„Инвестиране в младежта на Европа“](#), приета на 7 декември 2016 г., Комисията подчертава значението на качествено образование и обучение в подкрепата на личностното развитие на младите хора и прехода им към висококачествена професионална реализация. В съответствие с работната програма на Комисията от 2017 г. и като част от последващите дейности по инициативата за младежта и [Новата европейска програма за умения](#), приета през юни 2016 г., Комисията се ангажира „да работи с държавите членки, за да се подобри наличието на данни за заетостта на дипломираните лица и социалните резултати („проследяване на дипломираните лица“), които данни обхващат също сектора за професионално образование и обучение“. Този ангажимент е отговор на признатото — на национално равнище и на равнището на ЕС — значение на подобряването на знанията за последващото развитие на дипломираните лица и, оттам, на информационната база за провеждането на политиката и практиката в образованието и обучението. Тази информация може да бъде използвана при определянето на действия за подобряване на качеството и значимостта на образованието на учещите се и по този начин да допринесе за по-доброто управление на сегашните и бъдещите потребности от умения или свързаните с тях несъответствия.

[Съвместният доклад](#) за 2015 г. на Съвета и на Комисията относно прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“) предлага като област на бъдещо сътрудничество повишаване на релевантността на висшето образование спрямо пазара на труда и обществото, включително чрез по-добро проучване и прогнозиране на нуждите и резултатите на пазара на труда, например проследяване на кариерите на дипломираните лица. В сектора на ПОО държавите членки поеха ангажимент да осигурят постоянен поток от информация и обратна връзка в рамките на [заклученията от Рига](#) от 2015 г., в които бяха очертани цели в областта на ПОО за периода 2015—2020 г.

Проблемите с преодоляването на несъответствията по отношение на уменията, оценката на качеството на образованието и обучението и подобряването на обратната връзка относно последващото развитие на дипломираните лица са свързани и с:

- [Решението за насърчаване на социално-икономическото развитие и приобщаване в ЕС чрез образование: приносът на образованието и обучението към европейския семестър за 2016 г.](#), което подчертава значението на разрешаването на проблема с несъответствията между търсените и предлаганите умения и недостига на умения;
- [Заклученията на Съвета относно предприемачеството в образованието и обучението](#) от 2014 г., където държавите членки дават съгласието си да ползват, където това е възможно, информацията за проследяване на дипломираните лица при оценката на качеството и ефективността на образованието и обучението по предприемачество;
- [Заклученията на Съвета относно социалното измерение на висшето образование](#) от 2013 г., където държавите членки дадоха съгласието си да улесняват предоставянето на информация относно възможностите и резултатите в образованието и на пазара на труда; както и
- [Заклучения на Съвета относно пригодността за заетост сред дипломираните лица, завършили различни степени на образование и обучение](#) от 2012 г.,

където държавите членки дадоха съгласието си да наблюдават дела на трудово заетите дипломирани лица, така че да съберат по-широка база от доказателства за разработването на политики в областта на взаимодействието между образованието и обучението, а държавите членки и Комисията приеха да съберат информация за качеството и примери за добра практика, които да допълнят количественото наблюдение и да подсилят основата за разработване на политики въз основа на обективни факти.

Освен това [Стандартите и насоките за осигуряването на качество в европейското пространство за висше образование](#) и [Европейската референтна рамка за осигуряване на качество на професионалното образование и обучение \(EQAVET\)](#) подчертават важността на обективната и висококачествена информация за възможностите за реализация на дипломираните лица, след като завършат своето образование и обучение.

- **Съгласуваност с другите политики на Съюза**

Като предоставя информация, която може да бъде използвана от създателите на политики за проследяване и измерване на последващото развитие на дипломираните лица, предоставя данни за извършването на анализ на качеството и значимостта на образованието, което получават дипломираните лица, и предприема мерки за премахване на несъответствия между търсените и предлаганите умения и недостига на умения и изработва учебни програми за подобряване на пригодността за заетост, проследяването на дипломираните лица ще допринесе за изпълнение на приоритета на Комисията за [стимулиране на заетостта и растежа](#).

Това също подкрепя водещата цел, посочена в [„Европа 2020“](#), според която най-малко 40 % от хората на възраст 30—34 години трябва да са завършили висше образование, като инициативата за проследяване ще допринесе за подобряване на професионалното ориентиране на бъдещите студенти и за развитието на висшето образование, което може да доведе до удовлетворяване на нарастващите образователни, трудови и социални потребности.

Както във висшето образование, така и в сектора на ПОО предложението е съгласувано с [насоките относно заетостта](#), които дават приоритет на засиленото предоставяне на работна ръка и умения чрез премахване на структурните слабости в системите на образование и обучение и преодоляване на проблема с младежката и дългосрочната безработица. В действителност предложението ще допринесе за успешното изпълнение на Гаранцията за младежта, тъй като повечето информация относно безработните дипломирани лица също ще помогне на доставчиците на услуги по Гаранцията за младежта по-добре да откриват незаети с работа, учене или обучение млади хора (NEET) в рамките на тази група и да насочат своята намеса.

2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

- **Правно основание**

Инициативата е в съответствие с членове 165 и 166 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Съгласно член 165 от ДФЕС Съюзът допринася за развитието на качествено обучение чрез насърчаване на сътрудничеството между държавите членки и, ако е необходимо, чрез подпомагане и допълване на техните

действия, като напълно зачита отговорностите на държавите членки за съдържанието и организацията на техните образователни системи. В член 166 е посочено, че „Съюзът провежда политика на професионално обучение, която подкрепя и допълва действията на държавите членки, като напълно зачита отговорностите на държавите членки относно съдържанието и организацията на професионалното обучение“.

Инициативата не предвижда разширяване на регулаторните правомощия на ЕС или някакви обвързващи ангажименти за държавите членки. Държавите членки решават, съгласно националните особености, как да прилагат Препоръката на Съвета.

- **Субсидиарност (при неизключителна компетентност)**

Въпреки че много държави членки са създали системи за проследяване на дипломирани лица под някаква форма, в момента съществува ограничен обмен на добри практики и сравними данни между отделните държави, което затруднява анализирането на учебните резултати и предизвикателствата в целия ЕС.

Добавената стойност на действията на равнището на ЕС е заложена в способността на ЕС да:

- подпомага обмена и споделянето на експертни познания и знания между организациите в различните държави, за да подобри проследяването на дипломирани лица на национално равнище; както и
- да инициира подход, който ще осигури нови сравними данни за последващото развитие на дипломираните лица във всички държави членки на ЕС и ще увеличи съпоставимостта на данните от текущи инициативи за събиране на информация, когато това е уместно и желателно.

- **Пропорционалност**

Предложението предлага координиран подход към проследяването на дипломираните лица, който ще помогне на държавите членки и на Комисията в споделянето на добри практики и информация и в разработването на политики на национално равнище и на равнището на ЕС. Тъй като ангажиментите, които държавите членки ще поемат, са доброволни и всяка отделна държава членка решава какъв подход да възприеме при създаването на своя собствена система за проследяване на дипломирани лица, мярката се счита за пропорционална.

- **Избор на инструмент**

Препоръката на Съвета е подходящ инструмент в областта на образованието и обучението в случаите, когато ЕС разполага с правомощие да подпомага действията на държавите членки. Този инструмент често се използва за действие на европейско равнище в сферите на образованието и обучението. Като правен инструмент, той бележи ангажирането на държавите членки с мерките от текста и осигурява по-солидна политическа основа за сътрудничество в тази област при пълно зачитане на компетентността на държавите членки в сферата на образованието и обучението.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДВАЩИ ОЦЕНКИ, КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА И ОЦЕНКИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

- **Последващи оценки/проверки за пригодност на действащото законодателство**

Не се прилага.

- **Консултации със заинтересованите страни**

Решението да се предложи инициатива на ЕС за проследяване на дипломираните лица произтича от широкообхватна публична консултация относно прегледа на Програмата на ЕС за модернизиране на висшето образование, завършен през февруари 2016 г. По-специално тя изтъкна опасения относно последващото развитие на дипломираните лица и широкообхватната помощ от страна на властите на държавите членки и заинтересованите лица за допълнителни усилия на равнището на ЕС за осигуряване на повече налични сведения за изработването на политиката и за практиката, и по-специално относно прозрачността на резултатите и последващото развитие. Пълните резултати от консултациите могат да бъдат намерени в [работния документ на Комисията \(Приложение II\)](#), придружаващ Новата европейска програма за умения.

Основните отговори включват:

- 71 % от студентите или наскоро дипломираните се и 61 % от работещите висшисти не са съгласни с твърдението, че „има добро съответствие между предлагането на дипломирани висшисти на трудовия пазар и знанията и уменията, от които се нуждае икономиката“;
- 55 % от анкетираните не са съгласни с твърдението, че „хората, които разработват университетските програми, са достатъчно осведомени за вероятните потребности от умения на пазара на труда“;
- 47 % от анкетираните не са съгласни с твърдението, че „системите на висшето образование функционират добре“; както и
- само 29 % от студентите или наскоро дипломираните се са съгласни с твърдението, че „учащите се радват на добра подкрепа, за да направят информиран избор за това какво да учат“.

След края на публичната консултация конкретните предложения за инициатива на ЕС за проследяване на дипломираните висшисти бяха обсъдени на срещата на генералните директори за висше образование в Братислава през октомври 2016 г., проведената през ноември 2016 г. среща на [работна група относно модернизацията на висшето образование в рамките на „ЕТ2020“](#) и Европейския форум за образованието и младежта от 2016 г., където бе дадена широка подкрепа на координиран подход в тази област.

Наскоро проведено от Европейския център за развитие на професионалното обучение проучване на общественото мнение в Европа за професионалното образование и обучение показва подобни предизвикателства в редица държави членки на ЕС по отношение на млади хора, които завършват ПОО, като почти една трета посочват, че са срещнали трудност на определен етап в намирането на работа. Според друга анкета на Европейския център за развитие на професионалното обучение „Проучване на европейските умения и работни места“, проведено сред 49 000 възрастни трудово заети лица (на възраст 24—65 г.), 41 % от тях считат, че са имали малко възможности да си намерят работа, която да отговаря на техните умения и квалификация.

Проследяването на дипломираните лица е обсъждано няколко пъти със заинтересовани лица от сектора на ПОО и представените по време на тези дебати предложения бяха използвани при изготвянето на настоящото предложение. По-специално годишната среща на участниците в мрежата на EQAVET през юни 2016 г., мероприятиято на EQAVET за партньорско обучение въз основа на актуални показатели от септември 2016 г. и форумът на EQAVET през 2016 г., където проследяването на дипломирани лица беше основна тема на дискусиите, предоставиха сведения от гледна точка на общността от сектора на ПОО, отговаряща за осигуряване на качеството.

- **Събиране и използване на експертни становища**

Предложението се основава на оценка на потенциалните ползи, рискове и въздействие на европейската инициатива за по-нататъшното развитие на механизми за проследяване на дипломирани лица на национално равнище и на равнището на ЕС. Подпомагането на пригодността за заетост и проследяването на дипломираните лица са теми, които се появяват периодично в обмена на политики и практики с подкрепата на „ЕТ 2020“ и процеса от Болоня чрез наскоро проведените дейности за партньорско обучение, насочени към развиване на пригодността за заетост на дипломираните лица (февруари 2015 г.) и проследяването на дипломираните лица (септември 2015 г.).

Финализираният през 2016 г. окончателен доклад на [Проучването за осъществимостта на проучване относно европейските дипломирани висшисти \(EUROGRADUATE feasibility study\)](#), проведено по поръчка на Европейската комисия, потвърди, че инициативите за проследяване на дипломираните лица на равнище система са широко разпространени в Европа, въпреки че подходите и равнищата на дейност варират съществено между отделните държави. Инициативи, основани на периодични или наскоро проведени проучвания относно дипломираните лица, анализ на административните данни или комбинация от тях, бяха отчетени в 25 от 31 държави, включени в проучването. Установи се обаче, че само 11 държави извършват редовни проучвания относно дипломираните лица (обикновено на годишна основа или на всеки две години), а шест провеждат проучвания за проследяване, в които включват резултатите от проучванията и административни данни. Проучването също така потвърди необходимостта сред заинтересованите лица от провеждането на устойчиво периодично европейско изследване относно дипломираните лица.

Бяха събрани и сведения от резултатите от проучването [„Висшето образование като генератор на стратегически компетентности“ \(HEGESCO\)](#) и [„Международното проучване относно дипломираните висшисти“ \(REFLEX\)](#) (2010 г), (подкрепени съответно от Шестата рамкова програма и Програмата за учене през целия живот), в рамките на които бяха проведени широкомащабни транснационални проучвания на последващото развитие на дипломираните висшисти, както и от [„Изследването на въздействието на програмата Еразъм“](#) (2015 г.), доклад относно [„Резултатите от ПОО за пазара на труда“](#) (Европейски център за развитие на професионалното обучение 2013 г.) и [„Проучване на европейските умения и заетостта“](#) (Европейски център за развитие на професионалното обучение 2015 г.).

Проведената през 2016 г. [дейност за партньорско обучение на EQAVET по показател 5](#) (процент на намиране на работа по програмите за ПОО), което се основаваше и на национални проучвания на конкретни случаи, достигна до заключението, че проследяването на завършилите ПОО предоставя на националните власти и на

доставчиците на ПОО важна информация, за да адаптират предоставяното ПОО към потребностите на пазара на труда и да оценят ефективността на системата за ПОО. Форумът на EQAVET от 2016 г. по-специално обсъди проследяването на завършилите ПОО и предложи конкретни елементи за разработването и въвеждането на подходящи системи.

- **Оценка на въздействието**

Предвид допълващата функция на дейностите към инициативите на държавите членки доброволният характер на предложените дейности и приложното поле на очакваните въздействия, не беше извършена оценка на въздействието. По-скоро предложението беше изработено под въздействие на предишни изследвания, консултации с държавите членки, и по-специално тези с добре развити системи за проследяване на дипломираните лица и публичната консултация относно Програмата за модернизирание на висшето образование.

- **Пригодност и опростяване на законодателството**

Не се прилага.

- **Основни права**

Държавите членки ще поемат ангажимент, за да гарантират, че разработените от тях инициативи за проследяване на дипломираните лица са съобразени с член 8 от [Хартата на основните права на Европейския съюз](#), в която се заявява, че всеки има право на защита на неговите лични данни; тези данни трябва да бъдат обработвани добросъвестно, за точно определени цели и въз основа на съгласието на заинтересованото лице или по силата на друго предвидено от закона легитимно основание; и всеки има право на достъп до събраните данни, отнасящи се до него, както и правото да изиска поправянето им.

Чрез предоставянето на по-надеждна информация относно последващото развитие на дипломираните лица, предложената препоръка на Съвета също така ще допринесе за прилагането на член 14 относно правото на достъп до образование и професионално образование и обучение и член 15 относно правото на достъп до работа.

Мерките ще бъдат провеждани съобразно правото на ЕС относно защитата на личните данни, и по-специално [Директива 95/46/ЕО](#), която на 25 май 2018 г. ще бъде заменена с [Регламент \(ЕС\) 2016/679](#) на Европейския парламент и на Съвета относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни (Общ регламент относно защитата на данните).

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Създаването на системи за проследяване на дипломираните лица има своето отражение върху средствата на национално равнище и ще изисква устойчиво и адекватно финансиране. Както стана ясно от Европейското проучване относно дипломираните висшисти, в 25 от 31 държави, включени в проучването, съществува проследяване на дипломираните висшисти под някаква форма, което показва, че се отчита важността на данните относно последващото развитие на дипломираните лица. Използването на

предоставяното в момента финансиране по линия на ЕС, като „Еразъм+“ или Европейските структурни и инвестиционни фондове, в подкрепа на създаването на национални системи за проследяване ще бъде насърчавано, когато това е уместно и съответства на тяхната правна рамка, както и на финансовите им възможности.

В рамките на годишната работна програма за 2017 г. по „Еразъм+“ е заделен бюджет от 800 000 евро за двугодишен период за пилотното проучване относно проследяването на дипломираните лица. Предложената мрежа от експерти ще бъде финансирана чрез съществуващите механизми за работните групи по „ЕТ2020“. От бюджета на ЕС няма да бъдат изисквани допълнителни финансови или човешки ресурси.

5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

• Планове за изпълнение и механизъм за мониторинг, оценка и докладване

Държавите членки ще се ангажират да докладват на годишна база пред Комисията относно изпълнението и оценката на мерките, предвидени в препоръката на Съвета, като този процес ще започне в рамките на две години от приемането ѝ, а Комисията ще докладва пред Съвета цялостното изпълнение на препоръката на Съвета в срок от пет години след приемането на същата.

Освен това напредъкът, включително всички предизвикателства, ще бъде проследяван чрез срещи на мрежата от експерти, което ще осигури форум за взаимно споделяне и обмен на добри практики.

• Обяснителни документи (за директивите)

Не се прилага.

• Подробно разяснение на конкретните разпоредби на предложението

Разпоредби на държавите членки

Параграфи 1—2

Предложението препоръчва на държавите членки да увеличат наличността и да подобрят качеството на информацията относно дейността на дипломираните лица (лица, които успешно са завършили определено ниво на образование и обучение) и, когато това е уместно, лица, които са напуснали университет или институция за ПОО, без да завършат, като до 2020 г. създадат системи за проследяване на дипломираните лица, които включват:

- събиране на актуални административни данни от базите данни за образованието, данъчната и социалноосигурителната системи;
- изработване на повтарящи се във времето проучвания на дипломираните лица; както и
- възможността за анонимно свързване на данни от различни източници.

Повечето от съществуващите инициативи за проследяване на дипломираните лица събират информация за и от самите дипломирани или чрез специално проучване или

чрез събиране и сравняване на различни административни данни от базите данни за образованието, данъчната и социалноосигурителната системи. Инициативи за събиране на по-обща данни, като изследванията на работната сила, също събират информация за професионалната реализация на завършилите различна степен на образование, но получените по този начин сведения са по-обща от тези, събрани чрез специални кампании за проследяване на дипломираните лица. Освен това, както е посочено в съображение 5, преходът към трудовия пазар зависи до голяма степен от икономическия контекст, нивото на квалификация и сферата на обучение. Той се влияе също така от социално-демографските фактори като пол, държава на раждане, гражданство, етнически произход и социално-икономическо положение на семейството. Във връзка с това е важно системите за проследяване на дипломираните лица да събират и тази информация и да я представят по смислен начин, например чрез разбивка на данните по пол.

Като се набляга върху свързването на данни от различни източници и съчетаването на количествени и качествени данни, ще бъде възможно да се изгради по-пълна картина на последващото развитие на дипломираните лица и влиянието на техния предишен избор на обучение върху последващия им избор. Както беше посочено във въвеждащия текст преди първия параграф, това ще бъде извършено в съответствие с националното законодателство, включително чрез регулация на защитата на данни на национално и европейско равнище, наличните ресурси и националните особености.

Параграфи 3—4

Значението на осигуряването на силен, представителен и устойчив отговор на повтарящите се във времето проучвания на дипломираните лица е ясно. По време на консултациите обаче някои държави членки изразиха опасения относно трудностите в проследяването на дипломираните лица, които са мигрирали или за да учат, или след завършване на образованието си. Следователно държавите членки се призовават да направят усилия, за да гарантират, че резултатите от обучението на тези дипломирани лица ще бъдат включени в събраните данни и че те ще си сътрудничат с други държави членки, когато това е уместно.

Една от целите на препоръката на Съвета е да създаде сравними данни за последващото развитие на дипломираните лица. Като признава правото на всяка държава членка да създаде система за проследяване на дипломираните лица съобразно собствените си потребности, създаването на мрежа от експерти има за цел да осигури форум за експерти, които да бъдат предложени от държавите членки и да си сътрудничат на европейско равнище с цел подобряване на сътрудничеството и взаимното споделяне, да изследват възможности за създаване на взаимно съвместими и сравними данни и да разгледат въпроса за оптималната честота на провеждане на повтарящи се във времето проучвания.

Мрежата от експерти ще бъде организирана и финансирана в съответствие с механизмите за работните групи по „ЕТ2020“, без да се накърняват евентуални структури, които могат да заместят процеса „ЕТ2020“. Предвижда се провеждането на електронни семинари (вебинари), които да допълват срещите на живо, когато това е уместно.

Параграф 5

Разпространението и използването на данни от проследяването на дипломирани лица е важно както за държавите членки, така и за Комисията. Предложеният текст посочва

как могат да бъдат използвани данните: за подпомагане на професионалното ориентиране, изработване и актуализиране на учебни програми, подобряване на съответствието на уменията, планиране с оглед на развиващите се сектори на заетостта, образованието и социалните потребности, както и подобряване на развитието на политиката на национално и европейско равнище.

Параграф 6

Осигуряване на адекватно и устойчиво финансиране на инициативите за проследяване на дипломираните лица ще бъде решаващо за тяхната успешност. Ето защо предложената препоръка на Съвета посочва както национални, така и европейски източници на финансиране. Предвид факта, че Европейското проучване относно дипломираните висшисти показва, че в 25 от 31 държави, включени в проучването, съществува проследяване на дипломираните висшисти под някаква форма, се приема, че държавите членки вече признават значението на системите за проследяване на дипломирани лица.

Параграф 7

Държавите членки ще бъдат призовани да дадат съгласие да докладват пред Комисията на годишна основа относно изпълнението и оценката на препоръката на Съвета, считано от втората година след приемането ѝ. Не се предвижда докладването да бъде затруднително: по-скоро, от държавите членки ще се иска да докладват относно степента, в която са развити инициативите за проследяване на дипломираните лица, заедно с кратка оценка на последващото развитие или евентуалните предизвикателства, които могат да срещнат. Редовните доклади ще помогнат на мрежата от експерти да приспособят работата си към конкретните потребности.

Разпоредби, отнасящи се до Комисията

Параграф 8

В областта на висшето образование Комисията ще разработи пилотната фаза на Европейското проучване относно дипломираните висшисти, което ще увеличи наличността на сравнима информация за последващото развитие на дипломираните висшисти и ще надгражда върху [Проучването за осъществимостта на проучване относно европейските дипломирани висшисти](#). Това проучване достигна до заключението, че съществува подкрепа от страна на лицата, натоварени с изработването на политиките, и заинтересованите лица за създаване на сравними данни относно последващото развитие на дипломираните висшисти във всички европейски системи и че съществуването на Европейско проучване относно дипломираните висшисти може да служи като средство в подкрепа на създаването на основаващо се на проучвания проследяване на дипломираните висшисти в държавите, където такива изследвания не са предприети в момента или където се провеждат реформи.

В светлината на евентуалната добавена стойност на това проучване, но и на свързаните предизвикателства, Комисията възнамерява да следва поетапен подход: пилотна фаза за създаване и изпробване на инструменти за събиране на данни в ограничен брой европейски държави, последвана от решение дали да се продължи с пълен старт на Европейско проучване относно дипломираните висшисти. Предвидено е проучването да започне през септември 2017 г. и от него да има резултати в срок до две години.

Параграф 9

Признава се, че системите за проследяване на дипломирани лица в професионалното образование и обучение в много случаи са по-малко развити, отколкото тези, предназначени за проследяване на дипломираните висшисти. Поради тази причина Комисията ще постави акцент върху подкрепата за изграждането на капацитет с оглед на въвеждането на системи за проследяване на дипломираните лица, основаващи се на добри практики, установени чрез пътни карти във всички държави членки и върху подпомагане на сътрудничеството по отношение на използването на данни от проследяването на дипломираните лица.

Параграфи 10—13

Последните четири параграфа посочват намерението на Комисията да създаде и подкрепи мрежата от експерти, да гарантира достъпността на данните и свързаните с тях анализи включително чрез използването на онлайн инструменти, да подкрепи използването на съществуващи или бъдещи европейски източници на финансиране, когато това е уместно и съответства на тяхната правна база, и да докладва пред Съвета относно прилагането на препоръката на Съвета в срок от пет години след приемането ѝ.

Предложение за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно проследяването на дипломираните лица

(текст от значение за ЕИП)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално членове 165 и 166 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Пригодността на завършилите дадена степен на образование и обучение предизвиква безпокойство в много държави членки, и по-специално, защото равнището на заетост сред наскоро завършилите висше образование в Съюза не се е възстановило напълно след спада по време на финансовата криза от 2008 г.², а положението с трудовата заетост на завършилите програми за професионално образование и обучение е различно в отделните държави членки.
- (2) Като отчитат това, държавите членки, в сътрудничество със социалните партньори, бяха насърчени чрез насоките за политиките по заетостта на държавите членки за 2015 г.³ да насърчават производителността и пригодността за заетост посредством подходящо предлагане на съответни знания, умения и компетентности.
- (3) За постигането на тази цел висококачествената информация за това с какво се занимават дипломираните лица след придобиване на съответната квалификация или напускане на системата на образование и обучение е от съществено значение, за да се разберат причините за проблемите, които са свързани с пригодността за заетост в определени региони и икономически сектори или които се отнасят до завършилите определени университетски програми или специалности на професионалното образование и обучение, и едновременно с това да бъдат формулирани решения за тези проблеми. Стойността на тази информация е открояваща както в Европейските стандарти и насоки за осигуряването на качество в областта на европейското висше образование,⁴ така и в Европейската референтна рамка за осигуряване на качество на професионалното образование и обучение (EQAVET)⁵.

² COM/2015/0690 final.

³ Решение (ЕС) 2015/1848 на Съвета от 5 октомври 2015 г. относно насоки за политиките по заетостта на държавите членки за 2015 г. (ОВ L 268, 15.10.2015 г., стр. 28).

⁴ ISBN 952-5539-04-0.

⁵ Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. за създаване на Европейска референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (ОВ С 155, 8.7.2009 г., стр. 1).

- (4) Но системите за събиране, анализ и използване на данни относно резултатите на дипломираните висшисти и завършилите професионално образование и обучение не са добре развити в много части на ЕС, което означава, че често липсват сведения, чрез които учащите се да направят информиран избор за това какво да учат, за структурата на учебните програми или държавните политики.
- (5) Освен това, преходът към трудовия пазар зависи до голяма степен от икономическия контекст, нивото на квалификация и сферата на обучение. Той се влияе също така от социално-демографските фактори като пол, държава на раждане, гражданство, етнически произход и социално-икономическо положение на семейството⁶. Следователно събирането на данни относно въздействието на тези разнородни фактори е от съществено значение за справянето с проблема във всичките му аспекти.
- (6) Въпреки че много държави членки разработват системи за проследяване, обменът на знания и на добри практики и взаимното споделяне са ограничени.
- (7) Тъй като съществуващите сравними данни са ограничени по отношение на обхвата и събраните данни на национално равнище не са сравними с тези на другите държави членки, това превръща извличането на поуки от различията в тенденциите и последващото развитие в отделните държави и региони в предизвикателство.
- (8) Резултатите от обществената консултация⁷ относно Програмата за модернизирание на висшето образование на Съюза разкриха опасения, че системата за висше образование не осигурява на дипломираните се висшисти знанията, уменията и компетенциите, от които те се нуждаят, за да просперират в една бързо развиваща се образователна и професионална среда и че в някои държави членки съществуват трайни несъответствия по отношение на уменията.
- (9) Държавите членки призоваха към действие на равнището на ЕС за подобряване на потока от информация относно пригодността за заетост, несъответствията по отношение на уменията и потребностите на пазара на труда. По-конкретно Съвместният доклад за 2015 г. на Съвета и на Комисията относно прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕТ 2020“)⁸ предлага засилване на връзката между висшето образование и пазара на труда и обществото, включително чрез по-добри аналитични данни и предвиждане на потребностите на пазара на труда и на последващото развитие, например чрез проследяване на кариерата на дипломираните висшисти.
- (10) Държавите членки също така поеха ангажимент да осигурят постоянен поток от информация и обратна връзка в рамките на заключенията от Рига от 2015 г. относно нов набор от средносрочни цели в сектора на ПОО за периода 2015—

⁶ Относно въздействието на пола и произхода на мигранти върху прехода от училище към пазара на труда, виж ОИСР/Европейски съюз (2015 г.), „Показатели за интеграцията на имигранти за 2015 г. Заселване“, глава 13.

⁷ СОМ(2016) 381 окончателен.

⁸ ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 25.

2020 г. чрез дейности, като използване на данни за пригодността за заетост на завършилите ПОО и съчетание на данни относно обучението, достъпа до пазара на труда и кариерата, изграждането на капацитет у участниците на национално равнище за използване на данните за завършилите лица с цел адаптиране на учебните програми, професионалните профили и съдържанието на квалификациите за ПОО към новите икономически и технически изисквания.

- (11) В следствие, в Решението за насърчаване на социално-икономическото развитие и включването в ЕС чрез образованието: приносът на образованието и обучението към европейския семестър за 2016 г.⁹, държавите членки подчертаха значението на приоритетното разрешаване на проблема с несъответствията между търсените и предлаганите умения и недостига на умения.
- (12) Това беше надграждане на предишните постижения. Чрез заключенията на Съвета относно предприемачеството в образованието и обучението, държавите членки дадоха съгласието си¹⁰ от 2014 г. „да ползват, където това е възможно, информацията за проследяване на дипломираните лица при оценката на качеството и ефективността на образованието и обучението по предприемачество“.
- (13) През 2013 г. в Заключенията на Съвета относно социалното измерение на висшето образование, държавите членки дадоха съгласието си¹¹ „за предоставяне на информация относно възможностите и резултатите в образованието и на пазара на труда“.
- (14) Също така в рамките на Заключенията на Съвета относно пригодността за заетост сред дипломираните лица, завършили различни степени на образование и обучение от 2012 г. държавите членки дадоха съгласието си¹² да определят критерий, според който до 2020 г. 82 % от дипломираните лица на възраст 20—34 години, завършили своето образование и обучение най-късно до три години преди референтната година, да бъдат трудово заети и да наблюдават дела на трудово заетите дипломирани лица, завършили различни степени на образование и обучение, така че да съберат по-широка база от доказателства за разработването на политики в областта на взаимодействието между образованието и обучението и заетостта, а държавите членки и Комисията приеха да съберат качествена информация и добри практики, за да допълнят количественото наблюдение и да подсилят основата за разработване на политики въз основа на обективни факти.
- (15) Ето защо, в Съобщението относно нова европейска програма за умения Европейската комисия¹³ даде приоритет на по-добрите аналитични данни и информиране относно уменията за едно по-добро професионално ориентиране като предложи „инициатива за проследяване на дипломираните висшисти, с

⁹ Проект на Резолюция на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно насърчаването на социално-икономическото развитие и приобщаване в ЕС чрез образованието и обучението към европейския семестър за 2016 г., 5685/1/16 REV 1.

¹⁰ ОВ С 17, 20.01.2015 г., стр. 2—7.

¹¹ ОВ С 168, 14.6.2013 г., стр. 2.

¹² ОВ С 169/04, стр. 11.

¹³ SWD/2016/0195 final.

която ще подпомогне държавите членки да подобрят информацията за прехода на дипломираните лица към пазара на труда“.

ПРЕПОРЪЧВА НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ:

Съобразно националното и европейското право, и по-специално Директива 95/46/ЕО относно защитата на лични данни¹⁴, наличните ресурси и националните особености и в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани лица:

1. Да увеличат наличността и да подобрят качеството на информацията относно дейността на дипломираните лица¹⁵ и, когато това е уместно, на лицата, които са напуснали висше учебно заведение или професионалното образование и обучение без да завършат, включително чрез създаването до 2020 г. на системи за проследяване на дипломирани лица, които включват:
 - а) събиране на актуални административни данни от базите данни за образованието, данъчната и социалноосигурителната системи;
 - б) изработване на повтарящи се във времето проучвания относно дипломираните лица на ниво образователна система като признание на значението на качествените данни за прехода на хората към пазара на труда или към по-високо образование и обучение и техният последващ професионален път; както и
 - в) възможността публичните власти да свържат анонимно данните от различни източници, за да изградят комбинирана картина на последващото развитие на дипломираните лица.

Съдържание на данните, които трябва да бъдат събрани

2. Събиране на данни, които включват:
 - а) следните количествени данни
 - i) социално-биографична и социално-икономическа информация
 - ii) интензивност на обучението
 - iii) метод на обучение
 - iv) квалификация/квалификации
 - v) получени кредити
 - vi) сфера на обучение
 - vii) преход към трудова заетост или по-висока степен на образование и обучение

¹⁴ Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 23.11.1995 г., стр. 31).

¹⁵ За целите на настоящата препоръка на Съвета „дипломирано лице“ е лице, което е завършило някаква степен на висше образование или професионално образование и обучение. Отчита се обаче, че в някои държави членки съществуват и инициативи за проследяване на завършващите училище.

- viii) доходи
- ix) вид на договора
- x) служебно положение
- xi) занятие, професионално положение и/или дейност
- xii) географска и/или секторна мобилност

б) следните качествени данни

- i) пригодност на обучението към работата
- ii) участие в доброволчески или граждански дейности
- iii) професионален напредък и удовлетвореност
- iv) мнения за качеството и релевантността на тяхното образование и обучение

Повтарящи се във времето проучвания на дипломираните лица

3. Да насърчават силен, представителен и устойчив отговор на повтарящите се във времето проучвания на дипломираните лица, включително проследяването на дипломираните лица, които са мигрирали или с цел да продължат своето образование и обучение, или след завършване на образованието си.

Европейското сътрудничество

4. Да участват в експертна мрежа, която да бъде организирана съобразно съществуващите управленски звена за сътрудничество в рамките на „ЕТ2020“, без да се накърняват евентуални нови структури, които могат да последват процеса „ЕТ2020“, която ще насърчи сътрудничеството и взаимното споделяне, ще проучи възможности за създаване на взаимно съвместими и сравними данни и ще разгледа въпроса за оптималната честота на провеждане на повтарящи се във времето проучвания.

Разпространяване на данни и използване на резултатите

5. Да гарантират своевременно, периодично разпространение на данни на широка основа и използване на резултатите със следната цел:
 - а) подобряване на професионалното ориентиране на бъдещите и настоящите учащи се и дипломираните лица;
 - б) изработване и актуализиране на учебни програми за подобряване на придобиването на подходящи умения и пригодност за заетост;
 - в) подобряване на съответствието на уменията в подкрепа на конкурентоспособността и иновациите на местно, регионално и национално равнище;
 - г) планиране на развиващата се трудова заетост, образователните и социални потребности; както и
 - д) допринасяне към развитието на политиката на национално равнище и на равнището на ЕС.

Финансиране

6. Да осигурят устойчивост на инициативите за проследяване на дипломирани лица чрез заделяне на достатъчно и многогодишно финансиране, използване на национални или европейски източници на финансови средства, като „Еразъм+“ или Европейските структурни и инвестиционни фондове, когато това е уместно и съответства на техните съществуващи средства, правна рамка и определени приоритети за периода 2014—2020 г., без да се накърняват преговорите за следващата многогодишна финансова рамка.

Отчитане и оценка

7. До две години след приемане на настоящата препоръка и ежегодно след това да докладват пред комисията относно изпълнението и оценката на тази препоръка.

ПРЕПОРЪЧВА НА КОМИСИЯТА:

8. Да разработи пилотната фаза на Европейското проучване относно дипломираните висшисти, което ще увеличи наличността на сравнима информация за дипломираните висшисти в областта на заетостта и в социалната сфера и ще надгражда върху резултатите от Проучването за осъществимостта на проучване относно европейските дипломирани висшисти¹⁶.
9. Да предостави подкрепа за изграждане на капацитет в областта на професионалното образование и обучение според потребностите за създаване на системи за проследяване на дипломираните лица въз основа на добри практики, установени чрез пътни карти във всички държави членки и да подпомага сътрудничеството между властите, доставчиците на услуги в сектора на професионалното образование и обучение и насоки по отношение на използването на данни от проследяването на дипломираните лица.
10. Да насърчава взаимното споделяне и да укрепва сътрудничеството чрез създаване и подкрепа на експертна мрежа.
11. Да гарантира, че събраните данни и свързаните с тях анализи ще бъдат предоставени на държавите членки и заинтересованите лица, включително чрез съществуващите онлайн инструменти на ЕС.
12. Да подкрепя използването на европейски източници на финансови средства, като „Еразъм+“ или Европейските структурни и инвестиционни фондове, когато това е уместно и съответства на техните финансови възможности, правна рамка и определени приоритети за периода 2014—2020 г., без да се накърняват преговорите за следващата многогодишна финансова рамка.
13. Да докладва пред Съвета за изпълнението на тази препоръка в срок от пет години след приемането ѝ.

¹⁶ Проучването за осъществимостта на проучване относно европейските дипломирани висшисти включва само висшето образование.

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

Съставено в Брюксел на година.

За Съвета

Председател